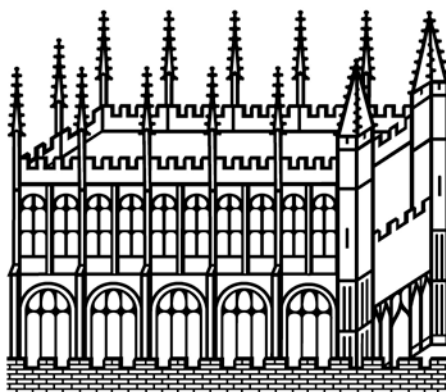

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

DISCEPTATIO EPISTOLARIS

DE

COELESTIBUS TESTIMONIIS

I JOH. V. 7.

IN QUA

Ex Binis MANUSCRIPTIS Eximiis,

Indubio evincitur 'Αυθεντία istius Versiculi;

VIZ.

I. Ex M. Aur. *Cassiodorij*, Senatoris Romani, *Complexionibus*, inter opera ejus *deperdita* recensitis; Quas verò MCC. ante annos conscriptas, Codd. tum Græcis tum Latinis (*priscis* quin etiam ab Illo dictis) eò collatis, è tenebris recens erutas

summa fide evulgavit Illustris Marchio *Scip. Maffei* Veronensis.
II. Ex Dissertatione singulari V. Cl. Guil. *Cavei* (Canonici *Windsor.*) *Luciani Samosat.* testimonio innixâ; ab *αὐθεντοῦ* ejus *Historiæ Liter.* jam publici Juris facta.

Elle Verset (1 Joh. v. 7.) manquoit, dit *Erasme*, dans un ancien M. S. *Græc.* du *Vaticane*. Mais Je la trouve au contraire dans le plus ancien de cette Bibliothèque. P. *Amelote* Comm. in Loc.

L O N D I N I :

Prostant apud J. W I L C O X, adversus Templum St *Maria*, in Vico vulgò dicto *the Strand*, & R. W A R E, ad Insignia *Bibliorum* & Solis in *Amen-Corner*, *Pater-noster-Row*.

M D C C X X X I V .

7.

Præmonitio ad LECTOREM.

CUM Viri Ornatissimi Scip. Maffei Respon-
sio, diu expetita, nondum ad manus deven-
rit meas; hortantur ex amicis unus & alter, uti
quas ad Illum dedi Literas ne diutiùs in Scri-
nio servarem. Id nempe volunt Amici, ut in-
terea temporis, dum rescribat Vir iste Nobi-
lis; meliùs perspiciant eruditi, quid egomet
molior in altera seu tertia parte Tractatus
Anglicani *, quæ jam prælo paratur, accu-
jus quasi fundum hæ Literæ dici possint: Quip-
pe in illa, mox proditurâ, non tantùm de
ἀνθεῖα Versiculi istius (1 Joh. v. 7.) ex binis
MSS. eximiis, fusiùs quàm in Epistola subse-
quente differere; verum etiam de κούβεια Ad-
versariorum ejusdem Versiculi altiùs quàm an-
tea (sedecem plus minus abhinc annis) disquire-
re est animus. Undè sperare jubent ex Amicis
cordatiores, ut paulatim deferbeat immanis
istâ Antitrinitariorum procacitas: quando ni-
mirum cuivis liquidò constabit, vim omnem
suam ex fraudulentia in Sacris habere pestife-
ra ea Dogmata de SS. Trinitate passim vendi-
tata; qualia olim (viginti circiter abhinc an-
nos) meritò perstrinxerit Synodus Anglicana,
hisce verbis; Fidem Catholicam subruentia;
Cultum Christianum polluentia; tum Ecclesiæ
conatus in Unione procurandâ labefactantia.
Quare nihil profecto mihi in votis magis quo-
tidianum est, aut esse debet; quàm ut de ἀν-
θεῖα istius insignis Loci jam memorati (1 Joh.
v. 7.)

* An Appeal to the Genuine Records of Heathen and Jewish
Writers, &c. Printed 1st and 2d Part, 1733.

Præmonitio ad LECTOREM.

v. 7.) præsertim cùm Res sit haud levis momenti, contra Whistonianos, Emlynistas, tandem aliquando decerneret Synodus Anglicana. Hæc ut apertiùs loquar cogit ea in Sacris πανουργία ἀτιμώρητος: unde numerus indies augetur à Fide primæva aberrantium, qui revera (uti habet Apostolus) ἡπιοὶ fiunt; κλυδωνιζόμενοι ἢ πειραζόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆ διδασκαλίας, ἐν τῇ κωβείᾳ τῶ ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴ μεθοδείαν τῆ πλάνης, Eph. iv. 14. Hujus Loci elegantiam, ut alij, notat V. Cl. Gatakerus noster in suo Antonino * “ More, inquit Apostolo non insolente, ῥητορικῶς πάντα, “ Metaphoras, tanquam tessellas quasdam, “ orationi suæ varias intextuit.” Quid plura? Ex hac κωβείᾳ seu πανουργίᾳ veram Religionem per tot Sæcula vacillantem, in hoc marcentem novimus: Sciat tamen Lector benignus, Me in numero eorum velle haberi, qui senescenti Religioni patrocinantur, quique venerandæ Antiquitatis suffragia remotis posterorum Temporibus opponunt. Ita memet ut geram docet Ecclesia Catholica; imo idem a quovis subdito fideli exigit Reipublicæ salus: quippe, quod monuit Regum sapientissimus (Prov. xiv. 34.) Justitia seu vera Religio, elevat Gentem, miseros autem facit Populos peccatum. Ex peccatis verò, nullum forsitan gravius Genti nostræ hodieque minitatur, quàm propalata (si ita dicam) Christianæ Religionis derisio; dum, spreto Numine Cælitùs revelante, deliramenta nostra, Rationis loco substituimus.

VIRO DOCTISSIMO,

Veronensium Deliciis, Illustri Marchioni

SCIPIONI MAFFEIO,

THOMAS DAWSON, Anglus, Sacrae Theol.

Prof. S. P. D.

NE mireris, Vir Amplissime, si, in causa Religionis Christianae, id apud me fecerint Tui *Cassiodorij Complexiones*, ut Te aliquantisper interpellare sim ausus: Cum enim *Versione Italica*, sicut aliis Codicibus tum Graecis tum Latinis (utrisque istius Aevi *priscis*) usus sit Senator Romanus, in contexendis iisdem *Complexionibus*, in quibus clare elucent *Caelestia Testimonia*, 1 Joh. v. 7. Versio tamen *Italica* (ita judicante Cl. nostro *Millio*) ineunte saeculo *secundo*, seu paulo post, jussu Ecclesiae Romanae fuerit confecta; nequit fieri, quin Amplitudinem vestram summopere oratam habeam, uti, quae Ipse Varia de *Versione Italica* caeterisque huc spectantibus dudum commentatus es (prout in Praefatione mones, nondum, quod scio, in lucem edita) mecum
B tandem,

tandem, in τῇ κοινῇ μίσει subsidium, communicare haud dedigneris---- Homine quidem satis obscuro ; Vicario Ecclesiæ D. *Joannis* Evangelistæ infra castrum de *Windsor* ; socio olim Collegij, apud Cantabrigienses, eodem Titulo, quo Ecclesia mea, nuncupati : Quem verò triginta plus minus abhinc annis sibi in consortium adhibuit Vir celeberrimus (ὁ Μακαρίτης) Guil. *Caveus* Canonicus Windesoriensis, dum alteram Editionem suæ *Historiæ Literariæ* moliretur, tertia fere parte auctiorem ; in angulo (quod dolendum) adhuc latitantem ; brevi tamen, ni male anguror, in bonum Rei Literariæ prodituram : Illum putes Virum, qui Tui *Cassiodorij Complexiones* inter opera *deperdita* dudum reposuit ; imo quem Ipse semel atque iterum laudasti in Tuis ad easdem Adnotationibus perquam eruditis.

Nimium diu invaluit, Vir Doctissime, in hoc altero Orbe protervum, pervicax Hominum genus, qui communiter *Porphyronistæ* (Anglicè *Free-thinkers*) apud nos audiunt ; quales per Antiphrasin optimè depingit Apostolus (Rom. i. 22.) φάσιντες ἑῶν σοφῶν ἐμωδὺν εἶναι. inani nempe *protoplasti* superbia tumentes ; Inscitiæ tamen ἐκ φανουρίων ubique manifesti ; quiq; cùm sacram paginam Ipsi non sapiant, in lucro ponunt ut eandem aliis surripiant ; saltem pro captu suo ut dent *mutilatam*. Ex his pullulantes indies videmus *Deistas, Arianos, Semi-Arianos, Socinistas,* cæterosque

cæterosque ejusdem farraginis male feriatos; qui, utcunque aliàs dissideant, in hoc nunquam non concordēs se gerunt, ut junctis viribus Insignem istum locum (1 Joh. v. 7.) *spurium* reddant, cujus *γνησιότητα* abunde adstruunt Tui *Cassiodorij* Complexiones. Hanc nefandam in temerandis S. S. Bibliis libidinem haud ita pridem notavit Synodus Anglicana (cujus ipse minima pars fui) quando ex istiusmodi Fidei Christianæ Hostibus infensissimis, *Emlynus* quidam, Hibernia, ut fertur, Profugus, inter nos prorupit, summā arrogantiam postulans, ut versiculus iste, cujus *ἀνθεντία* ex *Cassiodorianis* dedisti, ejusdem Synodi calculo *spurius* decerneretur*: Illum volo, cujus factum postea restinxit, fraudulentias detexit V. Cl. Da. *Martinus Utrechtensis*; Illum quinetiam volo, cui in Conciliabulo, quod nuperrimè coegit *Arianorum* Antesignanus, id Honoris delatum esse novimus †, uti per sex Menses præsideat, cum de rebus arduis ex *Thalia* ‡ sua proferendis ageretur. Veruntamen cum, tenente Synodo Anglicana, machinationes suas contra *Cælestia Testimonia* irritas fenserint *Emlynistæ*, alia via tentandum statuerunt; nimirum ut *verbis*, quibus Synodum

* T. *Emlyn's* Enquiry into the original Authority of 1 Joh. v. 7. Addressed to both Houses of Convocation, 1716.

† *Whiston's* Memoirs of Dr. *Clarke*.

‡ Nomen, quod Tractatui ejus impio indidit *Arius*.

nostram priùs compellârat *Emlynus*, *Bugenhagenianis* Ipfi protenus aurem præbeant-----
 “ Obsecro Calcographos (inquit *Bugenh-*
 “ *gius*, unus ex eorum Confratribus exteris)
 “ & eruditos viros qui Calcographis adsunt,
 “ ut, cum rursus posthac Novum Testa-
 “ mentum Græce excudendum est, illam *ad-*
 “ *ditionem* 1 Joh. v. 7. omittant; & ita resti-
 “ tuant Græca suæ priori Integritati & puri-
 “ tati, propter veritatem, ad gloriam Dei.”
 Hoc inito consilio, Novum Testamentum
 tum Græce tum *Anglicè* propriis sumptibus
 excudendum faciunt Adversarii; in quo eun-
 dem versiculum cum aliis omittunt; unde
 voti compotes, ex parte saltem, evadunt *Em-*
lynistæ: Et quò Codici Sacro ita mutilato
 meliùs fidem concilient hi Editores; Can-
 cellarij Magnæ Britanniae nomen præfigunt;
 præmissa etiam Sectione quadam, ex literis *pa-*
storalibus Præfulis nostri Londinensis dignissi-
 mi (*tempestive vigilantissimi*) insidiosè de-
 sumpta, qua *suos* adhortatur ad sobriam se-
 dulamque Sacrarum Literarum Lectionem.
Pudet hæc opprobria.

Ast conquerentem Te videre videor, Vir
 Doctissime: Quid mihi, inquires; imo, quid
 Tibi forsan præ aliis in Anglia cum istiusmodi
 Altercationibus? Parum mihi arridet, inquit,
 hæc importunitas ab Anglo mihi prorsus
 ignoto----- Firma etiamdum manet in Re-
 gione nostra, imo (nec spes vana) semper ma-
 nebit

nebit inconcussa mei *Cassiodorij* Auctoritas de *cælestibus Testimoniis*, quicquid inscientes Tui ogganniant Populares: “ Nondum
 “ enim (quod ais) ad hodiernos expugnandos
 “ *Unitarios* vel profligandos tam invictum
 “ tamque ineluctabile Testimonium emerfisse
 “ credo.” Esto sane: & eo nomine boni omnes *Cassiodorium* huc benigne transfretantem exosculantur. Sed, pace vestra, eò indignantius ferunt ejus Adventum *Unitarij*; malis artibus usi, seu (ut animadvertit Apostolus, *Eph.* iv. 14.) πρὸς τὴν μεθοδείαν τῶν ὁμολογητῶν confugientes, quò contumeliam conflent ejus *Complexionibus*. Hoc modo periclitantem credas Senatorem Tuum Romanum; Quis verò par *Maffeio* inveniendus, qui Illum scriptis suis in clientelam recipiat? Imo quid æquius, quàm ut hîc mature salvum facias Virum (Doctrina, pietate, ipsa senectute venerandum) quem Tua sola obstetricante manu è Tenebris foeliciter emersum viderit literatus orbis? Certo certius, propter *complexiones* tum Editas tum Illustratas, mihi *Maffeij* nomen inprimis erit charum: aliis insuper proculdubio charum, quotquot se studiosos perhibent ejusdem veritatis Catholicæ, quam tuetur *Cassiodorius*. Ex Adversariis ejus haud desunt alii qui παιδανολογία confisi (de qua cautum vult Apostolus, *Col.* ij. 4.) id toti agunt, ut disceptando tollant vim hujus Testimonij de
cælestibus

cælestibus Testimoniis. Lubet unum præ aliis indigitare (ex iis qui apud nos Antiepis-
pales audiunt) nominatim *Samuelem Cbandle-
rum*; utpote qui nuper in animum induxit
de recudendis hisce *Complexionibus*; non
(quod videretur) ob paucitatem exemplarium;
sed ut in *præfatione* plenius ac apertius pro fa-
cultate sua Tui *Cassiodorij* in hac parte Testi-
monium labefactaret. En ipsissima præfantis
nostri, quæ forsan Te lateant, verba*.

“ *Cassiodorij* Testimonium habemus (in-
“ quit) pro vera, ut vult *Maffeius*, & genu-
“ ina Auctoritate Vers. istius, 1 Joh. v. 7. In
“ nullo antiquo Græco Codice, qui hodie
“ extat, quantum hætenus apparer, versus
“ iste conspicitur. In plurimis etiam vete-
“ rum Latinorum deesse eruditissimus noster
“ *Millius* testatur. Sed tempore *Cassiodo-
“ rij* in quibusdam Latinis extitisse omnino
“ credendum est: alioquin certe non alle-
“ gasset Vir Doctus, & pietatis laude merito
“ venerandus. Vereor tamen, ut contro-
“ versia hinc dirimi possit, eo quod ante id
“ Seculum Codices N. Foederis Latini fuerint
“ admodum corrupti. Et si, quod conten-
“ dit *Maffeius*, versus iste ab *Italica* anti-
“ tiqua depromptus fuerit, ea certe, *Hiero-
“ nymi* ætate, adeo erat mendis referta, ut Pa-
“ ter ille doctus atque etiam *Papa Damasus*
“ necessarium duxerint ex *Græcorum* codi-

* Pag. 9, 10.

“ cum

“ cum fide emendare. Attamen, si *Millio*
 “ credamus, Versus hic defuit *Italica* versi-
 “ oni. Quod scribit autem Editor, cum
 “ tanto studio Monachis suis *Cassiodorius**
 “ præceperit, ut præstantissimis & *Græci*
 “ etiam Textus collatione repurgatis Co-
 “ dicibus uterentur; utque in *ambiguis lo-*
 “ *cis*, duorum vel trium *priscorum* emen-
 “ datorumque Codicum auctoritas inquire-
 “ retur; quin Ipse inprimis idem præ-
 “ stiterit, minime dubitandum est: siqui-
 “ dem Codices Auctoris† ita fuissent col-
 “ lati: Unde tamen certo constabit, hunc
 “ versum in *Græcis* Exemplaribus eum
 “ invenisse, nihilque in Latinis suis, quod
 “ in illis non comparebat, admisisse? In-
 “ summa igitur, id *solum* hinc sequi vide-
 “ tur, quod versus, de quo agimus, in
 “ Codicibus *Latinis*, quos in *Complexioni-*
 “ *bus* suis scribendis Auctor præ manibus
 “ habuit, extaret: num ipsissima autem
 “ Textus, quo usus est, verba; an suam ip-
 “ sius de illis *sententiam* expresse-
 “ rit, incertum relinquitur.” Vides, Vir Orna-
 tissime, quàm argutè argumentatur præ-
 fans noster contra Tui *Cassiodorij* Testi-
 monium. En, quæ præmissæ! Quales sunt
 conclusiones! Sinas, quæso, ut paulisper di-
 spiciamus, quàm Dialectice se habeat ista Ar-
 gumentatio: hinc enim planè *ἡ ἀλογία*
 faciliùs forsan agnoscas.

* In Divin. Lect.

† *Cassiodorij*.

I.

Codicibus præstantissimis, Græci etiam Textus collatione repurgatis Codicibus utebatur *Cassiodorius*:

Sed in nullo antiquo Græco Codice *Hodie* conspicitur versiculus, 1 Joh. v. 7.

Ergo, non valet *Cassiodorij* Testimonium pro genuina Auctoritate istius Versiculi.

II.

Extabat Versiculus (1 Joh. v. 7.) in Codd. *Latinis* quos præ manibus habuit *Cassiodorius*.

Cassiodorij Codices Latini, ex *Græcorum* fide, erant emendati:

Ergo, Id *solum* sequi videtur, quod iste versiculus extaret in Codicibus *Latinis*.

III.

Si non *certo* constat, *Cassiodorium* NIHILO admisisse in suis Latinis, nisi quod in Græcis comparebat, tum non valet ejus Testimonium pro genuina auctoritate Versiculi, 1 Joh. v. 7.

Sed non certo constat, *Cassiodorium* NIHILO admisisse in suis Latinis, &c.

Ergo

IV.

Locum ambiguum non admisit in suis *Latinis* *Cassiodorius* nisi auctoritate duorum vel trium *priscorum* Codicum suffultum:

Sed *Cassiodorius* istum versiculum (1 Joh. v. 7.) admisit in suis Latinis: Ergo, iste Versiculus est *locus ambiguus*.

V. Lo-

V.

Tempore *Hieronimi* * Codices *Latini* fuerunt admodum corrupti:

Codices *Latini*, jussu Papæ *Damasi* (accurrante *Hieron.*) ex *Græcorum* fide fuerunt emendati :

Ergo, Codices fuerunt admodum corrupti tempore *Cassiodorij* †.

VI.

Tempore *Hieronimi* Versio *Italica* fuit mendis referta :

Sed *Cassiodorius* utebatur *Versione Italica*, ab *Hieronymo* antea emendata :

Ergo, Testimonium (tempore *Cassiodorij*) petitum ex *Italica* Versione, non valet pro *authenticâ* istius Versiculi 1 Joh. v. 7.

VII.

Testificantur, inquit *Cassiodorius*, in Terra Tria Mysteria, *Aqua, Sanguis & Spiritus* :

Testificantur, inquit *Cassiodorius*, in Cœlo *Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus ; & Hi Tres unus est Deus.*

Ergo, Incertum relinquitur, num ipsissima Textûs Verba, an suam ipsius de illis *sententiam* expresserit *Cassiodorius*.

Sed me reprimo--- Vides imbelle Telum quod contra Tuum *Cassiodorium*, in *porphyronistarum* gratiam, conjecit Editor iste Anglicanus. Nec esset sane, ut in Arenam de-

* A. D. 380. † A. D. 490.

scenderet vestra Amplitudo, ni *Cælestia Testi-
monia* ex aliorum Pharetra fortius fuissent im-
pugnata. Ex hac verò Antithesi, quæ in dia-
lecticis *nostri* superius exhibetur, magis for-
san splendet vera ac genuina auctoritas isti-
us versiculi. Quid enim? *Incertum relin-
quitur*, inquit Ille Præfatus, num *Verba* an
Sententiam suam, &c. cum Ille probe no-
rit, *verba ista*, quæ supra recensuit *Cassiodo-
rius*, neutiquam ex ipsius Cerebro, imo non ali-
unde quam ex sacra pagina peti posse. Quin-
etiam præfanti nostro in proclivi esset anno-
tasse, *Cassiodorium*, pro more suo in digeren-
dis *Capitulis*, post verba “ Hi Tres unus est
“ Deus, ad *Hemistichion nonum* transisse,
“ viz. Si Hominum Testimonia solemus ac-
“ cipere, credi debet paternæ sententiæ, qui
“ Filium suum Dominum Christum multis
“ audientibus inconvertibili Sermone pro-
“ fessus est.” Plane concinit hic *nonus* ver-
sus cum binis antecedentibus; imo ratio con-
structionis id postulat, ut tum hoc tum illud
Testimonium intelligamus. Eodem namque
redit, ac si dixisset Apostolus, εἰ πλὴν μαρτυ-
ρίαν τῆς ἀνθρώπων [Μαρτυρῶντων ἐν τῇ γῇ]
λαμβάνομεν, ἡ Μαρτυρία τοῦ Θεοῦ [μαρτυρῶν-
τος ἐν τῷ ὕδατι] μέζων ἔστιν. Parum verò
refert, seu *Græcum* seu *Latinum* Codicem
præ manibus habuisset in *complexionibus* suis
scribendis *Cassiodorius*; quando (ut in con-
fesso) “ *priscis, præstantissimis, Græci Textus*
“ collatione

[II]

“ collatione repurgatis Codicibus uteretur.” Attendat igitur (si placeat) quale sit *Dilemma* quo urgetur, iste *complexionum* Recurator. Vel enim hunc versiculum (1 Joh. v. 7.) revera invenit *Cassiodorius* in Codicibus istis *priscis*, &c. vel *eum* aliunde deprompsit; contra quod Monachis præceperat: Sed nullus dubitandi locus, quin Ipse idem præstiterit quod *suis* præceperat: Ergo comparuerit necessum est iste versiculus in *priscis* Codd. &c. hoc tamen concessio, tota controversia (quod mihi videretur) dirimi possit ex hoc solo *Cassiodorij* Testimonio de *ἀντίγραφα* istius versiculi.

Sed ne graveris, Vir Doctissime, si hæc paulo altius repetantur, tum de *corruptione* Codicum Latinorum, tum speciatim de *Versione Italica*. Quod ex *illa* objicit noster, id eum fugisse videtur, nempe *Cassiodorium* non esse in vivis, quando denatus erat *Hieronymus*; nec tamen Ecclesias *Occidentales* versionem veterem (ab *Hieronymo* emendatam) aliis versionibus prætulisse, centum plus minus annis posteaquam denasceretur *Cassiodorius*. Inter Codices verò *emendatos*, is *Hieronymi* meritò numerandus erat, quo proculdubio usus est *Cassiodorius*: ad illum enim diserte provocat, cum in mandatis dederat, ut Monachi Codices suos ad *Hieronymianos* *audacter* corrigerent. Corrigebat verò *Hieronymus*, Teste Cl. *Simonio*, ad Codices ex *Oriente* petitos. Ægre igitur putet quivis, retinere velle *Cassiodorium Cælestia Testimo-*

nia in suis *complexionibus*, si iste versiculus defuisset versioni tum *Italicae* tum *Hieronymianae*; argumento mihi plusquam probabili, quod is versiculus *primitus* fuerit in Codice *Hieronymiano*, uti postea in *eodem* pro certo comparuisse novimus, quando iste Codex recognoscatur sub *Carolo Magno*, circa A. D. 790.

At, at, " Vereor (inquit Recurator) ut controversia hinc dirimi possit, eo quod ante
" seculum *Cassiodorij* Codices N. Foederis
" Latini fuerint admodum *corrupti*." Esto; si placeat: plane tamen constat, imo ipsum (quod sane mirandum) incaute confidentem habemus, eosdem Codices ante illud seculum *Cassiodorij* ex *Græcorum Codicum* fide fuisse emendatos. Ad manum igitur *Cassiodorio*, in *complexionibus* conscribendis, tum *Hieronymi* tum aliorum Versiones fuisse castigatas, quis ibit inficias? *aliorum*, inquam: nam (quod & Ipse adnotasti, vir illustris) alia versione proculdubio ab *Hieronymiana* proprie dicta aliquando usus est *Cassiodorius*; & cum Versio *Italica probatissima*, ut ais, inter cæteras a Doctissimis veterum haberetur; *eam* præ manibus etiam habuisse *Cassiodorium*, in hoc opere contexendo, quis non facilis agnoscat? Id Ipsum persuasum habeo, ex collatione nuper facta *Bezæ* apud Cantabrigienses Codicis perquam vetusti cum Tui *Cassiodorij complexionibus*. Dolendum fane, quod solummodo ex *Actibus App.* institui queat ista collatio;

collatio ; quippe *Epistola Canonica*, mutilato *Bezae* Codice, non hodie comparent. Liceat tamen unum aut alterum locum ex Actibus *App.* coram allegare ;

Verſio Hieron.	Verſio Caſſiod.	Bezae Cod. Cant.
Act. xiv. 19. Supervenerunt autem quidam ab Antiochia, &c.	Act. xiv. 19. <i>Cumque ibi commo- rarentur & docerent,</i> supervenerunt quidam ab Antiochia, &c.	Act. xiv. 19. Διατερόντων ὃ αὐτοῖς ἐν διδασκούντων ἐπιλθοῦν, &c.
Act. xv. 4. Quum autem venis- sent Hierosolymam, su- scepti sunt ab Eccle- sia, &c.	Act. xv. 4. Suscepti sunt magni- fice ab Ecclesia, &c.	Act. xv. 4. Ἀπεδέχθησαν μεγαλῶς ὑπὸ τῇ Ἐκκλησίᾳ, &c.
Act. xvj. 1. Pervenit autem in Derben & Lystram.	Act. xvj. 1. <i>Cum circuissent has nationes,</i> pervenit, &c.	Act. xvj. 1. Διελθὼν ὃ πρὸς ἔθνη ταῦτα, κατέκτισεν, &c.

Vides,

Vides, Vir Ornatissime, quam optime concinit venerandæ vetustatis Codex *Cantab.* cum Tuo *Cassiodoriano*! Quod insuper notatu dignum est, extat folium in *Codice Cant.* (quod etiam monet Cl. *Millius* prol. 132) plane designans, tum quod *Epistolæ Canonicae* olim fuerint pars *istius* Codicis, tum etiam qualis fuerit Dispositio Librorum. “ In Evangeliiis, “ inquit *Millius*, *Matthæum* proxime sequitur *Joannes*; idque consilio ipsius Dispositoris; sicut ad calcem *Matthæi* apparet *Joannem* sequitur *Lucas*, *Lucam Marcus*: ita nempe dispositis Libris istis, ut “ *Apostolorum* Evangelia præponerentur Evangeliiis *Apostolicorum*, quomodo *Marcum & Lucam*, *Apostolorum* Comites, “ vocat *Tertullianus*. *Marci* Evangelio suffixa est etiam notula, significans post illud “ proxime poni Librum *Actuum*: Verum “ hæc est Scribæ recentioris; sequens enim “ folium, quod prima facie duodecim postremos versus *Epistolæ* tertiæ D. *Joannis* “ exhibet, alterâ primam partem Capitis “ primi *Actorum* clare indicat Exemplar “ hoc* jam olim præter Evangelij & “ *Acta*, complexum fuisse *Catholicas* saltem “ *Epistolas*.” Quorsum verò hæc nefanda mutilatio? Quis credat tantam fuisse *Hæreticorum* rabiem, ut vel omnes D. *Joannis* *Epistolas* uno ictu delendas esse vellent? Ita

* *Cantab.*

mancum in pulvere illud opus aureum diu jacebat, donec ex Cœnobio *Irenæi* extraxerit *Beza* V. Cl.

Ast regerit *Chandlerus*— Quid verba de *Italica* Versione, cùm, “ si *Millio* credamus, “ versus hic (1 Joh. v. 7.) defuit illi Versio- “ ni?” Quod in hac Re Vir Doctissimus multum aberrârit, pluribus est videre; ejus tamen *παρελάματα* æqui omnes facile con- donabunt; præsertim, cum aliàs sana sint omnia quæ profert *Millius* noster ad Com- matis hujus *ἀποδείξιν* confirmandam: “ Mihi “ fateor, inquit *Millius* (ad calcem Dissert. “ in 1 Joh. v. 7.) meliora, si quid melius “ certiusque dederit longior Dies, discere “ parato, *Argumentis* ad auctoritatem huic “ versiculo conciliandam modò adductis “ tantum roboris inesse videtur, *ut cum nul- “ lo modo de loco suo movendum esse cen- “ seam.*” Qualem se præstitisset *ὁ Μανγεί- της*, si *Cassiodorij* Tui *Complexiones* illi de- derat longior Dies! Quando tamen ad *Milli- um* provocare visum est *Chandlero*, æquum est ut *Millium* audiat Ipsum de *Italica* versione ita differentem. “ Scripta erat versio *Ita- “ lica*, & in usu, si non ab ipsis Ecclesiæ “ primordiis, certe diu ante motam de “ Dogmate Sanctæ Trinitatis controversiam. “ Scripta erat Latinorum causa, jussuque, ut “ videtur, Episcoporum ejus Ecclesiæ, circa
tempora

tempora *Pij* Pont. Ro. * *Pius*, quod probe nosti, antecessorem habuit *Hyginum*; qui ex Pontificibus *Græcorum* audit postremus; cujus Epistola (saltem sub ejus nomine data; imò cujus *Antiquitas* ab Eru-
ditis utrinque agnoscitur; nec hîc amplius re-
quiro) occurrit in Conciliorum To. I. p. 216. Par. 1644, jam sane memoratu digna (rati-
one, inquam, *Antiquitatis habita*) inscri-
bitur, *Ad omnes Christi Fideles*; in ea ita se
habent Testimonia Cœlestia— Joannes ad
Parthos ait, “ Tres sunt qui Testimonium per-
“ hîbent in Terra; Aqua, Sanguis, & Caro;
“ & Tres in nobis sunt qui Testimonium per-
“ hîbent in Cœlo; Pater, Verbum, & Spi-
“ ritus & hi Tres *Unum sunt*. Ita Tertull.
“ (contra *Prax.* c. xxv.) Qui Tres *unum sunt*,
“ non unus; quomodo dictum est, Ego &
“ Pater *unum sumus*; ad substantiæ unita-
“ tem, non ad Numeri singularitatem: Tu-
“ us verò *Cassiodorius*, *Hi Tres unus est*
“ *Deus*. Et, uti *Glossa Ordinaria*, Unus
“ Deus de eadem Re testantes.” Quæ verò
ex illa antiqua, cujuscunque sit, Epistola, no-
tanda velim, hæc sunt, i. Testimonium
Terrestre (contra quod in Codicibus hodi-
ernis) *Cœlesti* illo præcedit; idem, quod con-
stat etiam ex *Cassiodorij complexionibus*; si-
mul ex Rationali *Durandi*: unde fit, ni fal-
lor (quod obijciunt ex *Facundo Adversarij*)

* Prol. p. 40, 51, &c.

Cyprianum (omisso septimo) *Testimonia Cælestia* ex versu octavo allegasse. 2. Sicut in hac Epistola *antiqua*, ita etiam in Editione *Complutensi* (omnium primâ) nulla istiusmodi Additio facta est *Terrestri Testimonio* (ἡ δὲ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσι) qualis in *Græcis* hodiernis occurrit. Quapropter *Complutensibus* commodum videbatur, ut in oram Marginis ascriberent, quæ de hac re diu observârat vir inclytus *Tho. Aquinas*. “ In quibusdam Libris, inquit Ille, additur (Terrestri scilicet Testimonio) *Et Hi Tres Unum sunt* : Sed Hoc in *veris Exemplaribus* non habetur. Ita affirmat *Aquinas*. Vixit *Aquinas* sæculo isto quo laudabatur iste versiculus (1 Joh. v. 7.) in concilio *Lateranensi*, ex quadringentis plus duodecim Episcopis ibi comparentibus conflato, protuenda *Unitate Essentiæ* in S. Trinitate contra Abbatem *Joachimum*; quocum etiam decertabat *Thomas*, istam *additionem* affirmans ab Hæreticis *Arianis* esse factam, *ad pervertendum Intellectum sanum de Unitate Essentiæ trium Personarum*. Plurimos fane nunc dierum habemus *Joachimos*, qui Arguendo eò sunt redacti (cæspitante etiam Cl. *Millio*) ut *Tho. Aquinatem*, qui de *veris Exemplaribus* peremptorie adeo decernendum in se susceperat, *Græcas quidem calluisse* negent. 3. Non occurrit ista *Additio*, prius dicta, in Codice pervetusto *Britannico*, quo ubteatur *Erasmus*; imo nec in Codd. *Lova-*
D *niensibus*

nienſibus quindecim. Rationem verò huius omiſſionis aſſignat *Millius*, nempe ne *Spiritus, Aqua, & Sanguis* eodem modo UNUM putentur, quo *Pater, Verbum, & Spiritus* UNUM ſunt: Ideoque ex Patribus quidam legunt, *Et Hi Tres unum ſunt in Chriſto Jeſu*; nempe verbis *in Chriſto Jeſu* cautum, ne eadem intelligatur *Unitas* Spiritus, Aquæ, & Sanguinis, quæ eſt perſonarum Trinitatis. 4. Poſt *Hyginij* Tempora, Græcorum (ut dicitur) poſtremi, veriſimile eſt *Græcos* Codices, tractu temporis, in multis abiſſe à PRIMÆVIS ISTIS è quibus *Verſio Italica* profluxit. Imo quidni hoc in cauſa fieret, in *Occidente* tantam eſſe Codicum *originarie* Græcorum penuriam, invaluiſſe tamen *Verſionum* multitudinem? Quare *Græcos* igitur tantopere requirunt Adverſarij, Ipſe proſecto haud ſatis aſſequor: æque pro certo ad rem noſtram facit, ſeu in Græcis, ſeu in *primævis* Verſionibus (qualis vetus *Italica*) conſpiciatur verſiculus 1 Joh. v. 7. Et inde fuerit quòd Cl. *Simonium* in genere conſitentem habemus, “ Codices Latinos “ *VETERES Græcis ſæpenumero eſſe cor-* “ *rectiores:* ” Ecquis igitur dubitandi locus, quin ſententiam ſuam de iſto verſiculo mutafſet *Simonius*, modò *Cassiiodorij* *complexiones* (Tui auſpiciis prodeuntes) manibus ſuis pauliſper tractaſſet? “ Mihi incubuit, inquit Ille, “ ut Latinos ex *Græcis originalibus* deſum-

“ ptoſ

“ptos penitiùs inspicerem præ antiquitate ve-
 “nerandos.” Urebat mehercule Hominem
 Codex Ille *Britannicus*, *veteribus Latinis*
 in hac parte adeo consonus; & ex cujus fide
 tandem emicuit versiculus (1 Joh. v. 7.) in
Tertia N. Test. Editione *Erasmianâ*. Piget
 sane (urgeat etiam si *Chandlerus*) hic recen-
 sere Argumenta *Milliana* pro defectu, in
 hac parte, *Italicæ* Versionis. “*Suspikor* (in-
 quit *Millius* in Dissert. ad 1 Joh. v. 7.) “mu-
 “tilata jam ab initio hoc commate septimo
 “fuisse *Latina* Exemplaria. Dicendum *Ar-*
 “*bitror*, inquit *Millius*, idem de *Italicæ*
 “*Vetere*, quod de *Syriaca*, *Coptica* aliisque
 “aliquot, in quibus desideratur iste versiculus;
 “expressam scilicet fuisse ex Græcis hoc com-
 “mate *mutilatis*. ” *Suspiciatur Millius; Ar-*
bitratur Millius: Ergo si *Millio* credamus,
 inquit Editor, Versus hic defuit *Italicæ* ver-
 sioni. Sed monstrent, si queant Adversarij,
 quòd in ea Dissertatione Argumento vel tan-
 tillo suffulta sit ista *Suspicio* *Milliana*. Certe
 nil aliud occurrit præter *Ipse dixit*, quo
 Lectorem suum inclinet *Millius*. Quineti-
 am, in hac re parum sibi constans videtur Vir
 Cl. Ait enim (prolegom. p. 141) “*Vulga-*
 “*tam* quam dicimus Versionem, haud aliam
 “primitus fuisse quàm *Italicam* illam vete-
 “rem, quam Interpretes Latini, prope Tem-
 “pora Apostolorum, è Codicibus istius *Ævi*
 “*purioribus* ac *præstantioribus* expresserant.

Num vero putandum est, anne quoquo modo convenit, ut Codices *istiusmodi puri, præstantiores*, utcunque tractu Temporis interpolati, tam *insigni versiculo* essent mutilati? vel (quod æque mireris) ut Præsules Romani in Re omnium gravissima, in Versione usui publico conficienda, idque in ipsis Christianæ Fidei primordiis, adeo oscitanter se gesserint, uti *Græcis* in hac parte *mutilatis* uterentur? Vix aut ne vix de *mutilatis* hoc tempore conquerendi locus, cum penes erat Episcopos, saltem *Asiaticos*, sub ditione Romana, ipsum D. *Joannis* Autographon. Isti venerandi Antistites Crimen quidem *violati* Textûs *Marcioni* objiciebant; violatum corrigebant: Adeone verò ab illis cautum fuerit, in conservanda Bibliorum puritate; & tamen, in *publica* sua concinnanda Versione, credamus par sit, *mutilatum* quidvis, maxime hunc versiculum (1 Joh. v. 7.) fugisse Curatores Romanos? Esto quinetiam, quod desideretur iste versiculus, tum *Syriaca* tum *Coptica* Versionibus, male tamen colligit Vir Cl. idcirco *eum* primitus desiderari in *Italica*: quippe Versionem illam, ipso fatente, præ cæteris *summa cura* conficiendam susceperint Romani. Nolo plura de *Millio* nostro; cujus labores exantlatos animitus exosculor; imò quemvis iniquum pronunciarer, qui Illi, non in vivis, *ἀουσαρίαν* objiceret, ni id postularet Causa Christianæ Religionis.

gionis. Cogit tamen ἡ πανεργία πρὸς τὴν Μεθο-
 δείαν τὴν πλάνης, Eph. iv. 14. Nam, quod forsan
 mireris, Vir Ornatissime, ex ipsa Pharetra *Mil-*
liana, quā Versiculum toties laudatum propug-
 navit Vir Clarissimus, sua Tela infensissima sæ-
 pe sæpius depromunt Christianæ Fidei Hostes.
 Inde fuerat, quod *Emlinum* antedictum bellige-
 rantem vidimus: Imò inde *Clericos*, tum
Amstelodamensem, tum *Anglicanum* eorum-
 que sequaces *Cælestia Testimonia* convellen-
 tes novimus: Hunc (fatis nuper functum)
 ex *Millij* pagina contra αὐθεντίαν istius ver-
 ficuli, cum præstantissimis viris, *Nelsono*,
Wellio, aliis per diu congressum; nec non
 Codices *Stephanicos*; præclaram insuper
 Editionem *Complutensem*; Versiones univer-
 sim omnes, fugillantem vidimus; imò nihil
 intactum reliquit S. *Clericus*, quo ex *Millianis*
Latinis Lectores suos sermone *Anglicano* incli-
 net de *Cælestibus istis Testimoniis* contra ip-
 sum *Millium*. Sed ut apertius loquar, Vir Orna-
 tissime, & ut scias unde fit, quod Egomet
 præ alijs in Anglia Tibi sim molestus; etiam
 quid sit quod ab Amplitudine vestra vehemen-
 ter peto, paucis accipias. In Tractatu quo-
 dam à me nuper edito, cui Titulus *provoca-*
tio ad Testimonia, &c. seu Anglicè, AN AP-
 PEAL TO THE GENUINE RECORDS OF HEA-
 THEN AND JEWISH WRITERS IN DEFENCE
 OF CHRISTIANITY; Lectorem monui, me
 in parte *altera* ejusdem Tractatûs (mox pro-
 ditur)

diturâ) Insigne istud *Tui* Senatoris *Rom.* Testimonium de S. TRINITATE velle in medium proferre. In hanc Rem, vestræ Amplitudinis Adnotationes perdoctas volvo, revolve: Imo nihil non molior, quo subsidium Lectori *Anglicano* accedat validissimum ex hoc opere *Tuo Cassiodoriano*. Attamen, manent adhuc Difficultates, quas retorquent Adversarii; quasque nemo fœlicius amoliri queat quàm celeberrimus *Complexionum* Editor. Ubinam (huc illuc ingeminant *Ariani, Socinistæ*) sunt isti Codices laudati, *Græci prisci, præstantissimi*, è quibus (uti volunt) ne unum supeditat Bibl. Vaticana? ubinam istæ Versiones antiquæ, speciatim *Italica*? Summa petulantia hæc *Clericus* antedictus in Epistola sua ad Cl. *Wellium*—— “ Totus versiculus “ (1 Joh. v. 7.) deest omnibus antiquis versionibus in quacunque Lingua descriptis: “ imo (inquit) *additus videtur in Græcis,* “ *posteaquam Typographia fuerit excogitata.* Mireris equidem Hominis pervicaciam; aliàs limati satis iudicii: In hac Re autem haud absimilis *Tui Hardouini*, quem memoras (ex *Spanhemio*) in præclara ista Epistola ad Comitissam *Seafeldensem*: Eò dementiæ nimirum devenerat *P. Hardouinus*, ut putaret Inscriptiones marmoreas, de quibus tractant Antiquarii, fuisse supposititias; imo, nollet ante Annum MD, ex iis quamlibet *nativam* æstimari debere. Mire placet Tua Animadversio,

sio, huc meritò referenda ; “haud facilis capio,
 “ undè fieret, quod Vir iste eruditus, recla-
 “ mante ejus judicio, tali *Solacismo* tenere-
 “ tur ; sed id dicam permittas, quòd Rei Li-
 “ terariæ intersit, ut apud posteros silentio sit
 “ prætereundus, quisquis Ille Literatus, qui tale
 “ quid absurdum conciperet.” En *Hardou-
 ini* quàm vere cognatum illud *nostri*
 Dictum ! viz. *Versiculus iste* (1 Joh. v. 7.)
 additus *videtur in Græcis codicibus postea-
 quam excogitata fuerit* Typographia. In
 hanc Rem, quò arctius seducat *noster* Lector
 Anglicanum, Viros clarissimos tum *Erasmum*
 tum *Millium* in partes vocat suas ; cum ta-
 men ne γὰρ quidem Argumenti apud illos con-
 stet, quod pro istiusmodi suo *Solacismo* fa-
 ciat. *Millium* fane prolixè citat ; unde
 discimus *Rob. Stephanum* (*Millij* judicio)
 haud accurate satis disseruisse de Codicibus
 suis *Græcis* ; nempe, utrum illi Codices *to-
 tum* N. Test. continerent ; an *partem* dun-
 taxat, &c. Inde *Millio*, *Amelotio*, aliis, pro-
 clivis esset *Error* (ut videtur) in dijudicando
 S. Textu, ob laxiorem istum & indefinitum
Roberti de suis *Græcis* sermonem. Exem-
 pli gratia ; notatis ad *Rom.* xij. 11. cum præ-
 ferrent, inquit *Millius*, Κυεῖω δαλδόντες *sex*
Stephanici (quinque MSS. & *Comp.*) colle-
 gimus mox reliquos *decem* habuisse καρῶ δα-
 λδόντες : Cum tamen ex hisce, si forte exci-
 pias *secundum* & *septimum*, ne unus quidem
 aliquis

aliquis *Epistolam ad Romanos complectatur* (proleg. 117.) Quid vero? In *Errorem* etiam sæpe inciderunt *Millius*, *Amelotius*, alij, eo quòd de MSS. quindecim (ipsa vetustatis specie pene adorandis) haud satis distincte præfatus esset *Stephanus*. Hinc verò S. *Clericus* Lectorem *Anglicanum* rectè voluit abducere nempe, ut crederet versiculum (1 Joh. v. 7.) non antea in *Græcis Originalibus* extitisse, quàm *Typographia* in usum fuerit. Porro, si *Millium* aliàs de hac Re differentem audiamus, quò etiam provocat *Clericus*, clarius adhuc hunc *ἡδὲ λόγος ὅτι* deprehendimus. “ Hanc pericopen 1 Joh. v. 7. (inquit *Millius*) præferunt *Stephanici* omnes, quotquot Epistolas Catholicas complectebantur, nempe δ. ε. ζ. θ. ι. ια. ιγ. reliqui enim Epistolas has non exhibent: In istis *septem nihil* hic deesse notatur præter verba *ἐν τῷ ἑβραῖο*.” Hic apte memoranda veniunt quæ habet *Beza*, penes quem essent Hi Codices *Stephanici*. Ait in præfatione sua ad N. Test. quod “ Ipsi ad manum erat Exemplar ex *Stephani* sui Bibliotheca cum viginti quinque plus minus manuscriptis Codicibus, & omnibus pene Impressis diligentissime collatum:” In annotationibus verò ad Locum (1 Joh. v. 7.) verba ejus, inter alia, sicce habent; “ In cœlo, *ἐν τῷ ἑβραῖο*.” Hoc deerat in *septem* vetustis Codicibus; sed tamen omnino videtur retinendum.”

Hæc

Hæc *Beza* secum reputent, qui nunc dierum ubique sudant in convellendis Codicibus *Stephanicis*. Porro, ad *Erasmum* etiam in hac re provocat S. *Clericus*. Infoeliciter tamen: Imò in hoc *iniquum* se præbuit; quando etenim *tertiam* N. Test. Editionem adornaret *Erasmus*, *antiquitate* tum fide, inquit, Codicis *Græci Britannici* priùs habitæ, istum Versiculum (1 Joh. v. 7.) se Græcis suis reposuisse profitetur. An vero *Antiquitatis* nomen mereri possit iste Codex *Græcus*, modò post *Typographiæ* usum fuerit exaratus; dicant si velint, *Clerici* sequaces: nec quid valet de hoc Codice *originarie* Græco *sola* suspicio *Erasmiana*; imò, potiùs meminerint *Adversarij*, *Cod. Britannico* adhæsisse *Erasmum*, etiamsi ex Pauli *Bombasij* Literis edoctus fuisset, non comparuisse Testimonium *Patris*, Verbi & Spiritus, in Bibliothecæ *Vaticane* Codice Græco pervetusto. Sed an non potiùs fidem mereatur Clarissimus *Amelotius*, quandòti *ἀντίγραφος*, Ipse loquitur de suo *Vaticano* Græco antiquissimo, in quo comparuit illud Testimonium? “ Elle verset (1 Joh. v. 7.) manquoit, dit *Erasme*, dans un ancien “ MS. Græc. du *Vatican*: Mais *Je la trouve* “ au contraire dans le *plus ancien* de “ cette Bibliothéque.” * O utinam (bono annuente Deo O. M.) mihi longior Dies daret

* Comment. in Loc.

istum Versiculum ex *Manuscripto Amelotij Vaticano*, sub vestris auspiciis, descriptum attestatum ! Ignoscas, oro, huic meæ Importunitati ; nequit enim fieri, quin in votis saltem habeam, ut notitia Genti nostræ tandem aliquando fiat tum Codicis *istius Vaticanæ* antiquissimi, tum aliorum etiam *Græcorum*, quibus olim Româ *Complutum* transmissis usus fuerit Cardinalium eminentissimus *Ximénus*, dum præclaram eam S.S. Bibliorum conficeret Editionem. Profecto, illud *Amelotij Exemplar Vaticanum* (ex quo Ille adstruit *Cælestia Testimonia*) mihi quasi ante oculos dies noctesque versatur. Optime enim nosti, V. O. quàm honeste se olim gesserit modò dictus *Erasmus*, in præclara ista *tertia* Editione N. Testamenti ; utpote, qui non æque fidem *Bombasij* Literis adhibuit ac nostro *Codici Britannico* ; quippe ex hoc eundem *Versiculum* nihilominus conscripsit, vel conscribendum fecit, in quo continebantur ista *Cælestia Testimonia* (1 Joh. v. 7.) atque inde forsan mecum sentire dignaberis, haud parum roboris accessisse *Affertioni* isti *Amelotianæ* : imò facilis credo, ex *Bombasij* Literis ad *Erasmum* datis, Cl. *Amelotij* diligentiam esse auctam, seu paulo accuratius se dedisse in Codicibus *Vaticandis* scrutandis : nec fas est, si quid Ipse judicarem, ut Cl. Viro in hac parte fidem denegemus, eo quod fileat tum de *Clathro* tum de *numero* istius

M.

M. Scripti: nulla enim istiusmodi *Notatio* ab ipso P. *Bombasio* facta est; nec forsan ab Illo requirendum esse duxerit *Erasmus*; nam, si conjecturæ fit locus, nullus hodieque *M. Scriptorum* Catalogus comparet in Bibliotheca *Vaticana*, si forsan demas illum *Possevini* imperfectum. Attamen (quod hic imprimis notandum velim) huic Codici *Amelotiano* haud parum lucis afferre videtur Illustrissimus Cardinalis *Cajetanus* (*Ximenij* coætaneus) quique dissonantiam seu ἀνομοίαν plane tollit omnem ex *Bombasij*, *Amelotij* verbis ortam. “ In Codice pervetusto Bibl. “ *Vaticanæ* (inquit *Bombasius*) non habebatur Testimonium *Patris*, *Verbi*, & *Spiritus* — Ast regerit *Amelotius*, Mais je la “ trouve au contraire dans le plus ancien de “ cette Bibliothèque. Hanc litem, bene trutinatis *Bombasij* verbis, ita foeliciter dirimit *Cajetanus*; varia collatione facta (inquit Ille) in Bibliotheca *Vat.* comparet iste “ Versiculus (1 Joh. v. 7.) in ALIQUIBUS; “ Codici uno, qui *Bombasio* obtigerit, deest: “ de alijs Græcis huic altum silentium.” Quid vetat igitur, V. O. quò minùs admitatur, Codicem istum (*le plus ancien*) quem inspexerit *Amelotius*, revera ipsissimum illud esse Exemplar, à quo (ex mandato *Leonis* P. Ro.) *jussi fuerint non recedere Curatores Complutenses*? Non me latet, de illo ceterisque Exemplaribus Romam reddendis, haud

bene convenire inter Literatos. Præmaturam mortem Antistitis *Toletani* (1518.) in hac re causantur plurimi. Novimus tamen, eundem Pontificem Romanum, qui *Græca Exemplaria Complutum* transmiserit, non obiisse antè annum 1521; quo temporis spatio, se de *MSS.* reddendis (præsertim *illo* insigni Exemplari antedicto) haud curasse, vix aut ne vix credendum est. Imò, confectâ Editione *Complutensi* N. T. (1514.) nihil æquius est ut existimemus, quàm *illud* inprimis Bibl. *Vaticanae* reddidisse Curatores *Complutenses*. Nec de hac re (quod opinor) dubitandi locus, cum *Cajetanus* post *tertiam* Erasmi Editionem N. T. in lucem emissam (1522.) discretis verbis affirmet, *Versiculum istum* (1 Joh. v. 7.) *comparuisse in ALIQUIBUS; Codici uno, qui Bombasio obtigerit, deesse; de aliis Græcis Huic altum fuisse silentium.*

Plurimum se torquent Adversarij, quò *Erasmi tertiam* Editionem jam memoratam labefactent. Eò excaudit noster *Clericus*, ut, in Epistola sua ad Cl. *Nelsonum*, “ nol-
 “ let Codicem istiusmodi, qualis *Britanni-*
 “ *cus* audit, unquam extitisse; imo (mirum
 “ dictu!) in partes suas vocat vel ipsum
 “ *Erasmum*. Ipse *Erasmus*, inquit, qui
 “ cum unice memorat *Codicem Brit. pro-*
 “ *fitetur* se non credere talem extitisse Codi-
 “ cem.” Unde verò ista *Professio* Erasmi-
Profitetur quidem hisce verbis (nec am-
 plius

plius quod scio) “Ex Codice Britannico re-
 “ posuimus quod in nostris (*binis Editioni-*
 “ *bus*) dicebatur deesse, ne cui sit ansa calum-
 “ niandi: tametsi *suspicio* Codicem illum ad
 “ *nostros* esse correctum.” Esto sane; *Eras-*
mi tamen sola est *suspicio* de *originarie*
 Græco; *professio* nullibi occurrit ejus, quod ad
Latinos Codices corrigeretur *Codex Brit.* Nec
 quid valet (quod dixi) *Erasmi suspicio*. Agnos-
 cit nempe Cl. *Simonius*, Erasmus hunc Co-
 dicem *conspexisse* Britannicum; *fingit* tamen,
 Versiculum de Cœlestibus Testimoniis, quem
 exhibet Erasmus, olim irrepsisse isti Codici ex
 Græcis Exemplaribus Concilij *Lateranensis*
 (1215) quæ primitus, inquit *Simonius*, erant
Latina *. Ad hoc verò *figmentum Simonia-*
num ne amplius confugiant Adversarij *Codi-*
cis Britannici: Collatione enim nuper facta
 à Cl. *Martino* †. Versiculi istius, prout legit
 Erasmus, cum *Illo* qui continetur in Historia
 Concilij *Lateranensis*; non minima Illi con-
 stiterit differentia: Argumento mihi plus-
 quam probabili, Versiculum *Codicis Brit.*
 haud descriptum fuisse ex Concilio *Lateran.*
 Collatio *Martiniana* sicce habet;

* Hist. Crit. N. T. To. 3. p. 1. Dissert. sur les Ma-
 nuscrits.

† Crit. Dissert. p. 1. Cap. xi.

Ex Conc. Later.

Ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυ-
 ρῆντες ἐν ἑρακῶ, ὁ Πατήρ,
 λόγος, καὶ Πνεῦμα ἅγιον,
 καὶ τῆτοι οἱ τρεῖς ἐν εἰσὶν.

Ex Cod. Brit.

Ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυ-
 ρῆντες ἐν τῷ ἑρακῶ, πα-
 τὴρ, λόγος καὶ πνεῦμα,
 καὶ ἔτσι οἱ τρεῖς ἐν εἰσὶν.

Quadruplicem differentiam, insigniorem vero, in voce (ἅγιον) *Codice Brit.* omisā, notat Vir Doctissimus. Mala igitur *Simonij* in hac re argumentatio fidem magis facit *Codici Britannico*; Imò, cū nullo fundamento (quod novimus) niteretur ista *Suspicio* Eras- miana, potius concludendum est, *Codicem Brit.* revera fuisse *originarie* Græcum. Id plane constat, *Erasmo* varias de hac Re fuisse alter- cationes cum E. *Leio* Archiepiscopo Ebor. *Stunica* etiam Viro nobili (ex Curatoribus Com- plutensibus uno) aliisq; *Stunica*, qui non pau- cos annos consumpserat (ipsius verbis utor) in Scripturis V.&N.T. *Hebraice Græce & Latine* perlegendis; *Erasmum* graviter objurgat, ob omissionem Versiculi (1 Joh. v. 7.) in binis prioribus Editionibus. “ Si aliquibus in lo- cis, inquit, a *Græcis* Exemplaribus, quæ passim circumferuntur, *Veterem Trala- tionem* discrepare *Erasmus* senserit; si quæ per Librariorum aut incuriam aut incitiam Errata, progressu temporis, Co- dices nostros subintrârunt, reformanda vi- debantur; extrarium id operis futurum erat; seorsim illa erant annotanda, &c.” Quomodo verò, post istam objurgationem, se

se gesserit *Erasmus*, probe nosti, Vir Doctissime; non utique se *pervicacem* dedit (uti *Libertinistis* hujus ævi mos est) quin potius, conquisita indies majori Exemplarium copia, & de *Veteri Versione* meliùs edoctus, Pericopen istam de *Triplici Testimonio*, probitate perquam laudabili, Textui Græco (quod prius dixi) reposuit, in *tertia* Editione 1522. Imò, adeunti cuivis *quartam* ejus Editionem clariùs constabit, quàm infœliciter ad *Erasmus* in hac parte provocent nostri Adversarij: quippe in ista Editione non tantùm *Versionem Vulgatam* æque ac suam, cum Textu *Græco* tribus columellis disponit; verum etiam profitetur, se Bibliis *Complutensibus* usum; imò, ad *Græcum* Textum quod attinet, speciatim narrat, se *fere* in omnibus consentire cum *Complutensi* isto, quem ad Exemplar, è Bibliotheca *Vaticana* suppeditatum à *Leone X.* P. R. exprimendum curârat *Ximenius*. Qualis sit differentia (quoad hujus Versiculi toties laudati *lectionem*) inter Codicem *Vaticanum* (de cujus *Græco* in hac parte nuspiam hæret *Erasmus*) & nostrum *Britannicum*, uno intuitu, si placeat, dignoscas.

Codex Complut.

Ὁ παῖς καὶ ὁ λόγος καὶ
τὸ ἅγιον πνεῦμα.—
οἱ τρεῖς.—
οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν.

Codex Brit.

Παῖς, λόγος καὶ πνεῦμα.—
ἔτσι οἱ τρεῖς.—
οἱ τρεῖς ἕν.

N. B. In utroque Codice nulla additio facta est post vocem *αἶμα* in Versu *octavo*; qualem in hodiernis videmus.

Ex hac collatione, quam instituit Cl. *Erasmus*, quinetiam ex ipsa varietate quæ occurrit in ista Collatione, constat, se persuasum habuisse de *authenticâ* Versiculi 1 Joh. v. 7. Imò paulo attentius perpendant Adversarij quæ in *quinta* Editione N. T. habet *Erasmus*. Ibi enim in omnibus sine fuco fusiùs differentem est videre : Ibi de hac re Argumenta auctiora profert *Erasmus*; in quibus Apologiam insuper agit pro minus honorifica *Veteris Interpretis* tractatione. Hac in parte præsertim agnoscit culpam, aliterque se gessisse monet, si in *prima* statim Editione fuisset admonitus; quando perpauci (quod nôrunt Eruditi) illi ad manum erant *MSS.* Codices; In summa, non Illi animo esse mutare *Veterem Translationem*, sed eò, in Solæcismis locisque incommode redditis commonstrandis, *Stolidis & improbis clamoribus adactum ipsum fuisse*, ut *Veterem Interpretem* in contemptum adducere videretur. Desinant igitur hujus Versiculi (1 Joh. v. 7.) Adversarij vellicare *tertiam Erasmi* Editionem N. T. nec putent se posse elevare fidem Scriptis istius Viri celeberrimi, cujus *Sinceritatem* omnibus sui ævi satis perspectam esse novimus: potius meminerint Christianæ Fidei Hostes, eam omnem petulantiam, qua in oppugnan-

da istius Versiculi ἀνθεντα satagunt, non aliunde ortum suum habuisse, quàm ab ista *prima* Editione, seu *præcipitato* nimis opere *Erasmiano*; nec Illum eò processisse, nisi stolidis & improbis clamoribus adigeretur.

Ut ut verò demus, haud satis compertum habere nunc dierum Literatos, quid tandem fiat de istis *Vaticanis*, aliisque *Græcis* antiquissimis, emendatissimis; Illo speciatim præstantissimo, *eximie vetustatis, spectataeque fidei*, quem tanquam *Archetypum* Complutensibus tradidit *Leo X.* & à quo (pontificis jussu) non recederent *Curatores*; id tamen incumbit hujus sæculi *Arianis*, ut rationem reddant, quare *fides* tot tantisque Viris, dum ad *Græcos* suos provocent, sit deneganda; quales fuerint *Valla, Ximenius, Cajetanus, Erasmus, Stephanus, Amelotius*, alii, quorum Integritas, ἀκερβεια in hunc usque diem manet ἀναντίρρητος, Anne credamus par est (Vir. Orn.) ne unum ex iis incidisse in Codicem *originarie* Græcum, seu (quod propè eodem redit) ex *Veteri Italica* descriptum? Laur: *Valla*, contra quod obtendit noster *Clericus*, memorat suos *Græcos* in quibus extitit iste versiculus (1 Joh. v. 7.) aliquot ante annos quàm *Typographia fuerit excogitata*. Dicant etiam, si possint, *Clerici* sequaces, quare Tui *Cassiodorij Complexionibus* fides non sit habenda, cum Codicibus sui ævi *priscis* (ut ipse narrat) præstantissimis, quinimo Textus Græ-

“ *ci collatione repurgatis uteretur.*” Imo quis
 apud se impetrare valeat, ut *Curatores Com-*
plutenses credat *Textum Græcum* descripsisse
 ex *MSS.* Codicibus hoc *insigni Loco* (1 Joh.
 v. 7.) mutilatis; quem tot Sæculis retroactis,
 in Ecclesiis, tum Orientali tum Occidentali,
 receptum esse noverint? “*Latinam Novi Te-*
stamenti Versionem (inquit *Millius* prol. p.
 “ 108) posuit Ximenius è regione *Textûs Ori-*
ginarij Græci, quem ipse è *MSS.* Libris
 “ modo extraxerat.” Nihil certe apertius, nil
 nervosius in hac re dici queat (id tamen silentio
 præterit *Millius*) quàm quod in prologo Bib-
 liorum *Complut.* habet Ipse Antistes Toleta-
 nus. “*Ubicunque Latinorum Codicum va-*
 “ *rietas est* (inquit Ximenius) aut depravata
 “ *Lectiois suspicio* (id quod Librariorum im-
 “ peritia simul & negligentia frequentissime
 “ accidere videmus) ad primam Scripturæ
 “ *Originem* recurrendum est; sicut beatus
 “ Hieronymus & Augustinus ac cæteri Eccle-
 “ siastici Tractatores admonent; ita ut Li-
 “ brorum Veteris Testamenti Sinceritas ex
 “ Hebraica veritate, *Novi* autem ex *Græcis*
 “ Exemplaribus examinetur.— Id aperte
 “ Beatitudini Tuæ testari possumus, maxi-
 “ mam laboris nostri partem in eo præcipue
 “ fuisse versatam, ut & Virorum in Lingua-
 “ rum cognitione eminentissimorum opera
 “ uteremur, & *castigatissima* omni ex parte,
 “ *vetustissimaque* Exemplaria pro Archetypis
 “ habe-

“ haberemus ; quorum quidem tam *Hebræ-*
 “ *orum* quam *Græcorum* ac *Latinorum* mul-
 “ tiplicem copiam *variis* ex locis non sine
 “ summo labore conquisivimus : atque ex ip-
 “ sis quidem *Græca* Sanctitati Tuæ debemus ;
 “ qui ex ista Apostolica Bibliotheca *antiquis-*
 “ *simos* tum Veteris tum Novi Testamenti
 “ Codices perquam humane ad Nos misisti ;
 “ qui nobis in hoc negotio maximo fuerunt
 “ adjumento.”

Porro, speciatim dicant, si velint Adver-
 sarij, quibus rationibus ducti *Cælestia Testi-*
monia abjudicant Insigni illo præ cæteris *Va-*
ticano (jam memorato) quem tanquam *Ar-*
chetypum Complutensibus tradidit *Leo X.*
 An putandum sit, Pontificem R. In manda-
 tis dare velle, ne à *codice recederent Complu-*
tenses eo commate mutilato, cujus non solum
 in Ecclesiis Occidentalibus, sed etiam “ in
 “ Ritualibus Ecclesiæ *Græcorum* orientalibus,
 “ velut ab *antiquis seculis* certe recepta est
 “ Lectio ?” Ita de hac Re statuebat, quam plu-
 ribus persequitur, noster Clarissimus *Seldenus* ;
 Argumentis ab illo utrinque perpenſis in *Sy-*
nedriis (L. 2. C. iv.) Judicantem tamen *Millium*
 nostrum de hoc *Vaticano* infœliciter cæspitan-
 tem videmus. Festinante nimium Calamo, in
 hoc erravit Vir Doctissimus, nimirum, quòd
 Codicem suum *Bodleianum* (inter *Laudinos*
 Numero C. 63.) cui deest quidem iste ver-
 siculus (1 Joh. v. 7.) pro *Gemello* hujus *Va-*

ticani haberi vellet. Tantum vero abest, quod in hac parte sint *Gemelli*, ut Lineamenta valde diversa prima facie conspiciantur; Id quod, meo rogatu, per Literas amicissime monuit Vir doctissimus, *Coll.* apud *Oxonienes* Præses dignissimus. Cum enim, uti affirmat *Millius*, Exemplar istud *Vaticanum* antiquissimum κατὰ πόδας fere presserint (etiam in *leviculis*) isti *Complutenses*; cuivis pateat istum *Bodleianum* inspicienti, quàm ingens sit diversitas vel in ipsis *Terrestribus Testimoniis* recitandis. In Textu enim *Complutensi* (uti in Codice *Britannico*) nulla additio facta est *Terrestribus Testimoniis*: Sed in isto Codice *Bodleiano* hæc occurrit additio, και οι τρεις εις το ευ ειπν: Imo verba, (επι της γης) quæ in *Complutensi* comparent, in *Bodleiano* defunt. En Comma ipsum tripliciter delineatum;

Text. Complut.	Codex Bodl.	Codex Brit.
Και τρεις εισιν	Οτι τρεις εισιν	Και τρεις εισιν
οι μαρτυρουντες	οι μαρτυρουντες	μαρτυρουντες εν
επι της γης το	το πνδμα το	τη γη πνδμα
πνδμα και του	υδωρ και το αι-	υδωρ και αιμα.
δωρ και το αιμα.	μα και οι τρεις	
	εις το ευ εισιν.	

Aliàs de hoc versiculo ex Codice *Bodleiano* *Millium* infoeliciter hallucinantem est videre in *notula* quam habet *. “ Omittunt Articulum τὸ (inquit *Millius*) non solum hîc, sed

* Ad 1 Joh. v. 8, τὸ πνῦμα.

“ etiam

“ etiam ante ὁδὸν et αἶμα, LAUD 2. Co-
 “ dex *Brit. Froben.* Codicem hunc
 “ (inquit *Millius* prol. p. 108, 157) cum
 “ Textu *Complutensi* etiam in *leviculis con-*
 “ *sentientem* deprehendi.” Codex hic, in-
 quit Ille, per omnia pene respondet isti quem,
 à Leone X. P. & *Ximenium* missum, fundum
 (Pontificis jussu) fecerunt Theologi *Complu-*
tenses Editionis Hispanicæ. Ob hunc consen-
 sum (quod *Millio* videretur) *Vaticani* cum *Bod-*
leiano, Cælestia Testimonia Illo incaute ab-
 judicat Vir eruditus in Dissertatione suâ. Nol-
 lem verò ut posthac de hoc suo *Gemello* glo-
 rientur Adversarij: quasi *mutilatum* istiusmodi
Vaticanum (imò Pontificis jussu quòd dixi)
fundum facerent Theologi *Complutenses* Edi-
 tionis Hispanicæ: seu, quod defectum ex *Tho.*
Aquinate supplere auderent, uti obtendunt *A-*
riani. Credat *Judeus.* Id quidem facilis cre-
 dam, nempe *Bodleianum* hunc, *Gemellum* dic-
 tum (renitente tamen *Millio*) ab *Arianis* olim
 male tractatum fuisse: credam, inquam,
 sæpe Hostium dolo, sæpius licet oscitantia
 Librariorum, istum Versiculum πολυθρύλη-
 τον Sacro Codici excidisse. De hac litigatio
 nulla est aut esse debet; & sicut *exemplar*
unum innumera procreat, ita unius Error in-
finite diffunditur. Apposite satis (Vir Orn.)
 nec silentio prætereundum, quod diu adno-
 ravit Cl. noster *Tho. Smithius* ad verba ἐν τῇ
 γῇ: quæ, quod supra patet, tum in *Textu*
Com-

Complutensi, tum *Codice Britannico*, variatione perexigua occurrunt; in *Codice* verò *Bodleiano* (quod *distinctionis* ergo hic insuper notandum) haud apparent. “ Quod ad ea
 “ verba (*in Terra* seu ἐν τῇ γῇ) spectat (in-
 “ quit *Smithius*) *Socinus* quoque fatetur ea
 “ in quibusdam *emendatis* Exemplaribus
 “ exstare. Ne verò Orthodoxi hac concessione quippiam lucrentur, mox dicit, ea in
 “ *emendatioribus* deesse. Facile cuiquam paulo emunctioris naris subodorari licet,
 “ si unum aut alterum (ἐν τῷ ἑξαίῳ seu ἐν τῇ
 “ γῇ) fuisset *relictum*, præcipue posterius
 “ ἐν τῇ γῇ, alterum ex altero inferri potuisse:
 “ Ideo nemini mirum videri debet, si *primi*
 “ *Corruptores*, ne fraus pateret, & ut perfidia minus suspecta redderetur, *utrumque*
 “ omittere sibi consultius fore duxerint:
 “ *cujus corruptelæ jure insimulandus videtur* CODEX ILLE ANTIQUISSIMUS, ut D.
 “ *Grotio* videtur, ubi sola hæc verba occurrunt ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες τὸ πνῦμα
 “ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἶμα: qui inde conjecturam
 “ arripit, ultimam clausulam καὶ οἱ τρεῖς εἰς
 “ ἐν εἰσι cum priori versu ab ipsis *Arianis*, ut
 “ Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum *unum*
 “ esse *solo consensu* adstruant, additam fuisse.
 “ Hæc *Smithij* conferas, si placeat, cum
 “ *Bodleiani* Illo supra allegato.”

Sepositâ vero Hostium fraude; Vir Doctissime, quamvis plane constet versiculum (1 Joh. v.
 7.) de-

7.) deesse quamplurimis Codicibus *Græcis*, etiam pervetustis; ratio tamen, quam, Ipse reddis istiusmodi defectus in Latinis, æque valebit in *Græcis*. Sicut enim non infrequenter Lapidum Exscriptoribus, ita antiquo cuipiam Librario idem prorsus contigisse putemus, S. Joannis Epistolam transcribenti. Cum enim ea verba, *Et Hi Tres unum sunt*, bis ibidem haberentur; interjecta, oculo aberrante, transiliit scriba. In eundem modum in Dissertatione sua antedicta Cl. *Millius*: Cum forte Librarius, inquit, inter scribendum tolleret oculos ad illud οἱ μαρτυροῦντες vers. 7. mox in idem incidens vers. 8. intermedia ἐν τῷ ἑρμηνεύῳ ὁ Πατήρ, ὁ Λόγος καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ ἔτσι οἱ τρεῖς ἐν εἰσὶ. Καὶ τρεῖς εἰσὶν intacta præterierit; proclivi admodum errore, quod norunt quibus cum veteribus membranis res est. Hic vero subsannantem habemus *Clericum Aristarchum* alterum, *Amstelædamensem*, in suis ad Locum adnotationibus. “ Conjectura
 “ de omissione Librarij, inquit *Clericus*, ob repetitionem similium vocum, ut alibi locum
 “ habeat, hîc *tolerari* non potest; primùm,
 “ quia fulcienda est alterâ conjectura; & secundò,
 “ quia *universæ Antiquitati* adversatur.” Mirum sane, in quas, argumentando, angustias seipsum sæpenumero redigunt hujus Textus Adversarij! Adeat tamen *Fratres Benedictinos*, modò sit in vivis, loquax ille Criticus, Christi Dei latens inimicus; &, apud
 Illos

Illos denuo vapulans, discat ab istis *Hieronymianæ Eruditionis* Defensoribus, ut *tolerari* queat ea in hoc loco *conjectura*. Si meminerimus (inquit alter ex istis Viris clarissimis in Annot. ad Prol. vij. *Epp. Canon.*) hujusmodi prætermisiones proclivi lapsu, & casu involuntario irrepere apud *antiquos notarios*, nullum movebit tanta Codicum Veterum discordia. Nihil enim facilius factum est, quam omittere verba, quæ secundo eadem ac consequenter leguntur: neque *Librorum genus aliquod* reperies, ubi non inoleverint similia omissionum vitia. Docet *Hieronymus* (L. 6. Comment. in Jer. Cap. 30.) multa fuisse prætermissa in Lxx Interpretibus, quia *secundo* dicebantur. Insignis est ille Locus (Jer. c. xxx. 14, 15.) ad quem apposite observat *Hieron.* “ Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tuæ.” In Lxx, inquit, non habetur; videlicet, quia *secundo* dicitur, “ propter multitudinem Iniquitatis tuæ, & dura peccata tua;” & qui scribebant a principio additum putaverunt. Sed Exemplum adhuc efficacius ad probationem *omissionis nostræ* (1 Joh. v. 7.) nacti sumus in Libro *Josue*, c. xxi. 36. secundum versuum vulgatam Divisionem & enumerationem: nam *ternæ* repetitiones eorum verborum, “ Civitates quatuor cum suburbanis ejus, quæ leguntur v. 35, 36, & 37, Erroris an-

fam

sam præbuere Scriptoribus, qui medium, id est, v. 36, *prætermiserunt* decepti similitudine, vel eadem Sermonis clausula; quæ non solum incuriosorum sed diligentium nonnunquam obtutus confundit in describendo Libros. Quod igitur apud *Hebræos* & apud *Græcos* Librorum exscriptores non rarò evenit; cur apud *Latinos* similes omissiones *prudens* Lector inficiabitur? Proclivis est omnino lapsus in Ep. 1. Beati Joannis c. v. 7, 8. propter eadem verba, quæ secundo dicuntur, nempe *Tres sunt qui Testimonium dant*; & iterum, & *Hi Tres Unum sunt*. Ita, errore Librariorum, in plurimis Libris *duo versiculi in unum* coaluerunt. Hactenus præclari *Fratres Benedictini*— Dicat jam tandem invenecundus iste & Sophista verbosus, cum volo qui præstantissimum nostrum *Hammondum*, celeberrimum *Caveum* convitiis suis (haud impune tamen) aliquot abhinc annis lacerare studeat Dicat, inquam; si mortuus, dicant ejus sequaces, num ista *Conjectura* de omissione Librarij hinc *tolerari* queat. Consulant, qui volunt, *Erasmi* primam SS. Bibliorum Editionem; in quâ, dum adornaret *Apocalypsin*, perspectâ *omissione* insignis istius *Loci* (Καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν, &c.) c. xxij. 19. in *Reuchlini*, quo unico usus est, Exemplari; cum statim fidenter reposuit: Quippe proclivem Errorem notasset Vir Cl. nempe quod omnia à Βιβλίου τέσσα (v. 181.) ad eadem verba in fine ver. 19.

Librarij incuria exciderant ; ita, cū haud occurreret *alius* codex ; animam suam *liberando* (& de suis liberandis caveant *Ariani*) idem comma e Latina Versione in Græcum transtulit. Consulant etiam percelebre illud *Tremellij* Glossema ad Lucæ c. xxij. 17, 18. (ὁ δεξάμηνος πίπτον, &c.) ubi, eodem proclivi errore, *Syrum* Interpretem binos istos versiculos omisisse notat. Cum enim *iisdem fere verbis* desinant v. 16, & 18, viz. ἕως ὅτε πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῷ Θεῷ — ἕως ὅτε ἔλθῃ ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ — quis sanæ mentis causam istius *omissionis* non dignoscat, Librarium scilicet, aberrante oculo, a fine Commeatis 16 ad initium 19 transiisse? Idem monet *Tremellius*, *deesse* etiam versus istos Codici antiquissimo *Syro Heidelbergensi* ; hos tamen *Textui* Ipse reposuit, & ab eo alij. Male igitur concludunt Adversarij, cū in Margine Codicis *Manuscripti* sæpe conspiciatur iste versiculus (1 Joh. v. 7.) idcō tandem ex ora codicis in Textum *fraudulenter* irrepsisse ; secum potiùs reputent, *eum* limati Judicij Homines (recognitione factâ) suo loco demum asseruisse.

Quod reliquum est, scias velim, Vir Doctissime, me in præfato Tractatu jam Editō Lectorē etiam monuisse, mihi esse animum unā cum Tui *Cassiodorij Testimonio*, Illud *Luciani Samosatēni* in medium proferre de S. S. *Trinitate* : Illud volo, quod in Dialogo
occurrit,

occurrit, cui Titulus *Philopatris*. Eò autem adductus fuerim, quòd V. Cl. *Caveus* toties laudatus (in *Manuscripta* parte suæ *Historiæ Literariæ*) Commentarium habeat (nimis brevem jure dicas) de illo *Luciani* testimonio. Ille, sepositis S. Patrum *Testimoniis*, (quod nostro Instituto magis convenit) iis potiùs *Paganorum* utitur, quibus adstruat veram & indubitata auctoritatem versiculi istius (1 Joh. v. 7) Quò verò efficacior evadat Venerandi illius Viri Argumentatio, observatu dignum, est se velle pauca præmittere, tum de *etate* qua vixerit *Lucianus*, tum de leporibus, dictione, aliisque indiciis, ex quibus Dialogum *Luciani* vult arguere; saltem *coævum* fuisse *Luciani*, quisquis fuerit Auctor. En totum *Caveanum* vestræ Amplitudinis Judicio subiectum.

Epistola prima *D. Jo.* quæ, teste Augustino, *Parthis* olim inscripta erat, Catholica vocatur: nec de hac ulla unquam Controversia. Tantum de parte aliqua Capitis quinti nempe de *πλυσυλλήτω* illo circa Trinitatem Testimonio, diu dubitatum est (ver. 7.) “ Quoniam
“ Tres sunt qui Testimonium dant in Cœlo,
“ Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, καὶ ἕτοι
“ οἱ τρεῖς ἐν εἰσι. Et Tres sunt qui Testimo-
“ nium dant in Terra, Spiritus, Aqua, &
“ Sanguis, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἐν εἰσι.” Hic locus dudum torfit Eruditorum ingenia; his illum supposititium, illis genuinum esse contendenti-
bus.

bus. Immenſi eſſet operis diſſidentium hac de re ſententias colligere; de diverſis Codd. MSS. in quibus exſtat, & in quibus deſideratur, de fide & ætate & variantibus Lectionibus Codd. MSS. agere, & argumenta utrinque æqua lance expendere. Accurate id præ cæteris præſtiterunt *Millius* noſter Diſſert. ſingulari ad hunc locum & Joan. *Martianæus* Annotationibus ad Hieronymi Prologum in Epistoſas Canonicas, ad calcem To. I. nov. Ed. Hieronymi Par. 1693. Ut quod ſentiam libere dicam; Affirmantium cauſa *longe* mihi potior videtur. Mire placet Doctiſſimi *Millij* ſententia, qui, ſubductis utrinque calculis, *Εμπειρίαν* ſuam ſubjungit his verbis, “ Dico Pericopen hanc, utcunque poſtea “ diſparuerit, in ipſo certe Joannis Autogra- “ pho extitiſſe, aliisq; aliquot ad illud de- “ ſcriptis Exemplaribus:” Quod ex Tertull. aliisq; oſtendit; mihi vero aliunde petenda eſt probatio; non ex SS. Patrum testi- moniis, ſed ex celeberrimo illo *Philo-patridis Dialogo* qui ſub *Luciani* nomine inter ejus Opera reperitur, ubi Chriſtianorum dogma de Trinitate explicat.

Antequam ad rem ipſam veniamus, pau- cula de Auctore, deinde de ejus ætate diſcutienda ſunt. Auctorem *Lucianum* faciunt viri aliquot in Literis ſummi. Certe Sales & Veneres, quæ ubique occurrunt, acumen & ſolertia, facetia. & dicacitas, ſummusq; Chri- ſtianæ

stianæ Religionis contemptus *Luciani* ingenium examussim redolent. Ætas, quæ vixit, ex fine Dialogi colligitur; ubi *Cleolaus* quidam anhelus inducitur cum bono suo nuncio de *Susa* inclyta Persarum Urbe funditus eversa, eorumque destructo supercilio; subditque, omnem Arabiæ terram sub valida Imperatoris dextra, ejusque vi roboris casaram esse. Hæc victoria de *Parthis* reportata ad duplicem Epocham referri potest; vel ad *Trajani*, vel ad *Marci Aurelij* tempora. Si ad *Trajani*, ejus ultimo anno, Christi 116 contigisse videtur; & hoc modo longe antiquior *Luciano* erit Dialogi Auctor. Sin vero ad *Marci Antonini* Imperium referatur (quod vero proprius videtur) diu postea contigit. Bellum *Parthicum*, juxta *Pagium*, inchoatum est anno 161, continuatum per aliquot annos, absolutum, ut videtur, anno 165; de quo triumphum egerunt *Marcus Aurelius* & *Lucius Verus*; eodem, ut *Pagius*, vel ut alij, sequenti anno: Quod cum *Luciani* ætate optime convenit. Quicquid sit, eodem seculo auctorem vixisse constat.

Jam ad ipsum Dialogum accedamus; cujus primarius scopus est, Christianos eorumque fidem, ritus moresque ludibrio exponere. Hoc utramque facit paginam, & cuivis insipienti se in oculos ingerit. E multis unicum Exemplum dabo in Christianorum dogmate de Trinitate. Quærit *Critias*, quisnam erat
ille

ille Deus, per quem jurare debeat? Respondet *Triephon* (quem Christianum Catechumenum fingit auctor) esse Deum alte regnantem, magnum, æternum & ætherium, ὃν πατὴρ, πνῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορεύμενον, ἐν ἐκ τελῶν καὶ ἐκ ἐνὸς τέλει. Ταῦτα νόμιζε, Ζῆνα τόνδε ἡγῶ Θεόν. Quo nihil dici potuit expressius, nihil disertius. Unde vero hæc hausit homo Gentilis? Dices, ex communi Christianorum hoc tempore Doctrina: Imò potius, *inquam* ego, *Ex Sacri Novi Testamenti fonte, nec aliunde quàm ex hoc ipso D. Joannis loco*; cum ipsissima Apostoli dicta ῥητῶς adhibeantur, quæ non alibi in toto Novo Testamento imò nec in ullis S. Patrum trium priorum seculorum *totidem verbis* reperiuntur: Quod ex hoc Parallelismo manifestum fiet.

1 Joh. 1 Ep. v. 7.
Τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυ-
ροῦντες ἐν τῷ ὕδατι,
ὁ Πατήρ,
ὁ Λόγος,
καὶ τὸ ἅγιον Πνῦμα.
καὶ ἔτι οἱ τρεῖς ἓν
εἰσι.

Philopatr. p. 998.
Ἵψι μεδόντι Θεός, Μέ-
γας, ἄμβροτος, ἐξα-
πῶντε.
Ἵγιος πατὴρ (alibi ὁ
Λόγος dictus p. 1004)
πνῦμα ἐκ πατρὸς
ἐκπορεύμενον; & Chri-
stianus, ὡς τὸ πνῦ-
ματος δύναμιν τῷ Λόγῳ
λαβεῖν dicitur p. 1004.
Ἐν ἐκ τελῶν καὶ ἔξ
ἐνὸς τέλει; & paulò
infra, ἐν τέλει, τέλει ἐν.
Vides

Vides hîc omnia consona; eundem sensum iisdem pene verbis utrobique proferri: Argumento *mihî* plusquam probabili, omnia ex D. *Joannis* Testimonio descripta fuisse, ibique in vetustissimis Exemplaribus locum ab initio habuisse; Quod erat demonstrandum.

Haftenus celeberrimus noster *Caveus*. De hac Re in Scriptis *Editis* varie, quod probe nôsti, differunt Eruditi. E nostris VV. Cll. *Moyleius*, *Bullus*, alii; quorum postremus (nuper Ep. *Menevensis*) hæc habet. Si hic Dialogus, qui *Philopatris* inscribitur, *Luciani* fuerit, floruit ille Marci Antonini temporibus (ut evidentissime probavit summus Vir J. Gerardus Vossius (de Histor. Gr. L. 2. C. 15.) circiter ann. scilicet Christi 170 paulo post Justiniani tempora; *συγγρον* & vero fuit Tatiani & Athenagoræ, quorum Doctrinam modò explicavimus. Sed Jacobus Micyllus in Argumento ait, dubitari posse an Luciani sit Dialogus; siquidem, licet, quod argumentum attinet, non abhorreat ab illius ingenio & dicacitate, Phrasis tamen & tota adeo compositio cæteris ejus Scriptis haudquaquam similis est. Atque in hanc Mycilli sententiam pedibus iverunt alij Viri Eruditi. Addit tamen idem Mycillus & hæc: “ Cæterum, inquit, “ cujuscunque scriptum hoc fuerit, videtur “ is Trajano Cæsari ob victoriam in Oriente “ partam potissimum gratulari voluisse contra “ eos, qui per id tempus sive ipsi Urbi, sive
“ alteri

“ alteri alicui loco (nam Patriam solam vo-
 “ cat) pericula & clades præſagiebant: quos
 “ ipſe à principio Sophiſtas appellat; ad fi-
 “ nem tamen ita deſcribit, ut propemodum
 “ Chriſtianos intelligere videatur. Eò enim
 “ pertinet, quod in fine de Perſico ſuperci-
 “ lio, de Suſis, de tota Arabum regione me-
 “ minit. Omnia enim illa à Trajano de-
 “ victa, in Pop. Rom. poteſtatem illis tum
 “ temporibus rediere, ut apud Dionem &
 “ Eutropium & cæteros, qui ejus ætatis hiſto-
 “ riam ſcripſerunt, videre eſt.” Quod ſi ve-
 rum ſit, tum hinc colligere licet, qualis nam
 fuerit Chriſtianorum fides de SS. Trinitate
 etiam ſub Trajani imperio, diu ante Luciani
 tempora. Sed crediderim potius, in fine
 Dialogi, Marci Antonini, quo imperante
 Lucianum floruiſſe jam dictum eſt, victoriam
 contra Perſas deſignari. Nam ſic de eo ſcri-
 bit Sextus Aurelius Victor: “ Ejus ductu
 “ Perſæ, cum primum ſuperaviſſent, ad ex-
 “ tremum triumpho ceſſere.” Sic plane &
 Auctor Dialogi prope finem, Cleolaum quen-
 dam inducit feſtinantem atque anhelantem,
 ut lætum hoc nuncium apportaret: *πέπλη-
 κεν ὄφρυς ἡ πάλαι βοιωμένη Περσῶν, καὶ Σῶσα,
 κλεινὸν ἄστυ*, i. e. cecidit ſupercilium illud olim
 celebratum Perſarum, & Suſa Urbs inclyta.
 Sed & illud tempora Marci Antonini non ob-
 ſcure indicat, quod in hoc Dialogo notantur
 quidam, qui de graviffimis & inſolitis cala-
 mitatibus,

mitatibus, quibus Romana tum affligere-
 tur Respublica, conquerentur, indeque ma-
 jora mala præfagirent. Audi autem quid de
 initio imperij *M. Antonini* scribat *Aur. Vi-*
ctor in Epitome. “ *M. Antoninus, inquit, im-*
peravit annos 18. Iste virtutum omnium,
cœlestisque ingenij extitit, ærumnisque pub-
licis quasi Defensor objectus est. Etenim
nisi ad illa tempora natus esset, profecto
quasi uno lapsu ruisent omnia Status Ro-
mani. Quippe ab armis nusquam quies
erat; perque omnem Orientem, Illyricum,
Italiam, Galliamque Bella fervebant: Ter-
ræ-motus non sine interitu Civitatum, in-
undationes fluminum, lucæ crebræ, lo-
custarum species agris infestæ: prorsus ut
prope nihil, quo summis angoribus atteri
Mortales solent, dici seu cogitari queat,
quod non illo Imperante sævierit.” Scri-
 ptus itaque fuit hic Dialogus vel ab ipso *Lucia-*
no (quod mihi quidem placet) vel certe ab ali-
 quo *Luciani coetaneo*; quod præfenti nostro
 instituto æque accommodum est. Audiamus
 nunc, quid contra hoc Testimonium oppo-
 nat *Sandius*: *Dicerem, equidem inquit,*
** Tryphonem* (seu potius *Triephonem* vel *Trie-*
phonem) *id genus Hominum significare, de*
quibus legimus in Clem. Rom. Const. vj. 25.
Ignat. ad Trall. Tars. & Philip. Just. con-

* Enoch. Hist. Eccl. Lib. 1. p. 88.

tra Tryph. qui Luciano sunt antiquiores. Scilicet nulla Ipsi religio est, quid dicat, quid comminiscatur, quid fingat, modò id impiæ suæ causæ quacunque ratione inserviat. Nam quis non videt, Auctorem hujus Dialogi non particularem aliquam obscuram Christianorum Sectam, sed ipsam Religionem Christianam sibi ridendam proponere? Deinde Hæretici, de quibus legimus apud *pseudo-Clementem, Ignatium interpolatum, & Justinum*, dicebant Filium esse Ipsum qui super omnia Deus est, hoc est, Ipsum Deum Patrem. At in hac brevi *Trinitatis* confessione Deus Ille alte regnans, nempe Pater, primus nominatur; utpote qui Fons Divinitatis est: deinde Filius Patris, ut a summo illo Deo & omnium Parente distincta persona subjungitur, qui tamen cum Spiritu Sancto ita Deo Patri natura conjunctus statuitur, ut tres Illi unum Deum constituent, & Tres tamen revera maneant: qua quidem Doctrina Catholicorum est semperque fuit Sententia; ab Hæreticorum verò de quibus somniavit *Sandius*, opinione longissime discrepat. Porro, ridet hanc Doctrinam *Critias*, confictus Ille Catechumenus, tanquam ἀναπαλῃστον. *Non intelligo*, inquit, *quid dicas*— *Unum tria, tria Unum.* Atqui Hæretici, quos *Sandius* commemorat, Deum μονοθεῖον statuebant, hoc est unam & singularem personam, qui triplici tantum quasi φάσει nunc Pater, nunc Filius, nunc demum Spiritus

Spiritus Sanctus audiat: in qua sententia nihil est incomprehensibile. Denique *Critias* postea in eodem Dialogo, a *Triephonte* scilicet edoctus, ridens jurat per Filium in hac Formula: *ὃν ἔχον, ἃ ἐκ πατρὸς, ἔ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν.* Jam Filium, Illum qui ex Patre est, agnoscebant Catholici: Hæretici verò, quorum sententiam in hoc Dialogo explicari vult *Sandius*, non item. Res clara est *. Vides, V. O. qui concinit Auctor, quisquis fuerit, *Paganus* cum Tuo *Cassiodorio*; quàm adamussim hoc nomine conveniunt (ineunte, saltem circa medium, sæculi *secundi*) Codices facri cum *priscis* illis, quales Ipse vocat ac quibus utebatur sæculo *quinto* seu potius *sexto* *Cassiodorius*. Nihil fere in votis magis habeo, quàm ut in hac Re, pro tua humanitate, Doctrina, foelicissima mentis Indole, amplificare digneris. Notant nonnulli, *Ponticum Virunnum* scripsisse in quadam Epistola, quod *Lucianus* alibi S. *Joannis* Evangelium insectaverit. Apud alios blasphemus Apostata audit *Lucianus*; etiam inter *Traditores* numeratus; quales Sæculis 2, 3, *Leontius*, *Seleucus*, alij, qui SS. Biblia cæteraque monumenta Christiana Paganis tradiderunt. Non fane mihi copia videndi *Virunnij* Epistolas: Si tamen pro vero habeatur, quod ita ex *Virunio* cæterisque dicitur de *Luciano*; deditioem

* *Bulli Defensio Fid. Nic. Ed. Grab. p. 73.*

(ni fallor) faciant cogentur Adversarij, qui *Philopatrin Luciano* nunc abjudicant.

Quanta voluptate perfruor. facile credas, Vir Doctissime, ex *præfatione* Tua edoctus, Te multa *commentari incepisse, de Versione Scripturæ sacræ, quâ uteretur Cassiodorius.* Vereor quamplurimum, ne in Scriniis vestris adhuc delitescant ista *κειμήλια*. Oro, obtestor, si ita se res habeat, ne diutius seponenda patiaris: imo nec in hoc indignum putes, quò ea in subsidium Christianæ Fidei mecum communices. Multitudinem *Versionum Latinarum* ab Ecclesiæ *Africanæ* primordiis ad *Augustini* usque tempora viguisse, hic illic observarunt Eruditi. Concedit *Millius, cælestia Testimonia* comparuisse in quibusdam ex istis Versionibus Latinis; attamen (uti supra) de *Italica* (quod satis mirari nequeo) id dici noluit. Ex his versionibus *Latinis* (inquit *Millius* Prol. p. 59.) “ adscriptæ subinde
“ *Lectio*nes ad *Oram Exemplarium Italicae*,
“ *transierunt* postea in *mediam* *Paginam*—
“ Et quidem, inquit Ille, ad hanc *classe*m
“ *incunctanter* retulerim *insigne*m illum lo-
“ *cum Joannis* de *Testimonio Patris, Ver-*
“ *bi & Spiritus*, qui *Græcis ferme* omnibus
“ *excidit*, eo *speciatim* quo *usus* est *Interpres*
“ *Vulgatus.*”— *Versio, Vulgatam* quam
dicimus, haud alia *primitus* erat quam *Italica*
illa *vetus* (Prol. p. 141.) *prope tempora*
“ *Apostolorum*, è *Codd. istius ævi.* *puriori-*
bus

bus ac præstantioribus expressa. Quàm incongrua sane quæ sequuntur *Milliana* ! (ib. p. 59.) “ Fœliciter igitur factum (inquit “ *Millius*) ut quod ex defectu Græci Codicis aberat in *Italica* (viz. 1 Joan. v. 7.) “ in aliis Latinis, ad Græca hac ex parte *integra*, confectis, conservaretur. Quis non “ fœlices *Afros* ?” Penes quos talia Exemplaria *Latina*; dum Ecclesiæ *Romanæ* Antistites (judicante *Millio*) infoeliciter ad Græca *mutilata* suam ex hac parte conficerent *Italicam*. Si res ita se tulerint Africanæ, quidni dicamus Sancto *Augustino*, quando Libros contra *Maximinum* scripserit, ad manum fuisse istiusmodi versiones *mancas* (de quibus *Millius*) ad quarum oram insigne illud Testimonium nondum forsan ex aliis Latinis adscriberetur ? De hoc cæterisque ut benigne amplifices, pro limato Tuo Judicio iterum vehementer expeto ; & Id omne per totam hanc Epistolam, tum in conquerendo de *Ævi* nequitia, tum in revocando ad examen, pro meo modulo, errores quosdam *συντόμως* (ut ita dicam) eo consilio a me factum putes, ut Te tandem in *Pælastram* bonis Avibus evocarem. Quandoque ita se gesserit vestra Amplitudo, salvus apud nos redditur Tuus *Cassiodorius*. Frustra in posterum Doctrinas suas pestíferas venditabunt Hostes iniquissimi ; Doctrinas, quas per diu discruciasse totum Christianum Orbem, vident omnes, *gemunt* Fideles.

Ingemuit

Ingemuit olim tota Ecclesia *Africana* (quod probe nôsti) ea ipsa ætate qua clâruiſit Tuus *Cassiodorius*; imo paucos annos antequàm *Patricia* Dignitati renunciaret; quando (nimirum *Anno* 484) Confessionem Fidei Rex *Hunnericus* ab Orthodoxis exigebat. Quomodo vero se gerebant Antistites Africani? Eundem laudant, eundem palam profitentur versiculum (1 Joh. v. 7.) quem Ipse in *Complexionibus* laudat *Cassiodorius*. Ita enim testatur Episcopus *Vitensis*, Tui *Cassiodorij* coætaneus (L. 3. de *Persec. Vand.*) “ Ut ad-
 “ huc Luce clarius (inquiunt Venerandi Pa-
 “ tres) unius Divinitatis esse cum Patre & Fi-
 “ lio Spiritum Sanctum doceamus, *Joannis*
 “ Evangelistæ testimonio comprobatur: ait
 “ namque, *Tres sunt qui Testimonium perhi-*
 “ *bent in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus*
 “ *Sanctus, & Hi Tres unum sunt.*” Quæ
 verba Præsules ἐξερτάζοντες ita explicant;
 “ Nunquid ait *Tres*, in differenti qualitate
 “ sejuncti, aut quibuscumque Diversitatum gra-
 “ dibus longo separationis intervallo divisi?
 Sed *Tres*, inquit, *unum* sunt.” Hæc est
 Sententia totius Ecclesiæ Africanæ, Regis
 jussu prolata. Ante hoc tempus, Codices
 sacros (sub Ditione Romana) tum Græcos tum
 Latinos infinite confluentes conspexerant
 Christiani: quò vero rariora devenerant tum
 apud Romanos tum Africanos Exemplaria,
 eo efficacius illa *corrumpere Ariani*. Non
 enim

enim de istiusmodi *corruptela*, quicquid reclamet *Millius*, ullus apud me dubitandi locus. Quis facilis, credat, Homines (istis temporibus Humani generis Dedecus) qui Catholicorum Linguas, Dextras absciderint; velle suas manus cruentas abstinere in sacris Codicibus corrumpendis. Ita quidem spes vana *Arianis* fuerat in ista persecutione *Vandalica*: Deo tamen ita volente, “ delituere in Africa jam inde à Sæculo *Cypriani* (inquit *Millius*) pauca quædam Exemplaria quæ istum Versiculum (1 Joh. v. 7.) repræsentârunt. Sed Manum de Tabula — Valeas, Vir Ornatissime, Sæculi nostri Decus: Sis, quæso, memor τὸ κοινὸν μίσθον. Non meum puto, in hac re *Cassiodorianâ*, imo Tuum putes, obtestor ut vel tantillum sit disquirendum, num ea Credibilia, quæ ex toto Scripturæ Corpore in Symbolum Apostolicum, quod dicimus, utrinque collecta habemus, constituent illam solam adæquatam fundamentalis Fidei Regulam necne. Id tantum permittas — Sana quidem mihi videtur Distinctio, ab utrisque forsan tutò admittenda, plurimas esse *Doctrinæ Christianæ veritates*, quas tamen minime censeamus Catholicæ Fidei veritates esse appellandas. Cardinalem igitur doctissimum (Bellar. de Verbo Dei, L. 4. c. 11.) in hoc lubens audio, cum dicat; “ Ea quæ sunt simpliciter omnibus necessaria ad salutem ab ipsis Apostolis erant omnibus prædicata.

nec

“ dicata.” Æque forsan amplectaris Illud
Ufferij nostri præclarissimi, in Concione sua
 habita coram Rege : (p. 28.) “ Si quis, in-
 “ quit, seponeret totam, quæ hoc Sæculo
 “ nostro viget, controversam Theologiam,
 “ atque in unum corpus colligeret illos Chri-
 “ stianæ Doctrinæ Articulos, de quibus bene
 “ convenit inter *universas Ecclesias, quæ*
 “ *Christum Θεῶν ὁπωπὸν colunt, & pro ser-*
 “ *vatore suo agnoscunt* ; posset in *Illis* tan-
 “ tum salutiferæ veritatis & scientiæ inveniri,
 “ quantum credentibus sufficere posset ad
 “ consecutionem vitæ æternæ, si ad cogniti-
 “ onem accesserit obedientia & studium
 “ Sanctitatis.” Quidni igitur sperandum,
 Christo Auspice, quòd ista *νοινόμενα* sola sint
 tandem in orbe Christiano *Fundamentalia* ?
 Illos tamen, qui vel unum ex istis Articulis
 (certe illum de *Christi Divinitate*) impug-
 nant, ex *Albo* Christianorum jure eliminan-
 dos fore ? summatim ut dicam ; sit anima mea,
 Deum precor, cum Illa Tui *καὶ Θεοῦ Cassiodorij* :
 prospera Valetudine diu fruaris : Conatibus
 nostris faveas : Et, quamprimum poteris,
 Votis ardentissimis ut annuas digneris Ampli-
 tudinis vestræ Observantissimi. Iterum Valeas.

F I N I S.